

**avocatul
poporului**
OMBUDSMAN

RAPORT ALTERNATIV
prezentat de Oficiul
Avocatului Poporului către
Comitetul ONU pentru
Eliminarea Discriminării
față de Femei (CEDAW), în
baza Convenției privind
Eliminarea Tuturor
Formelor de Discriminare
față de Femei, pentru
grupul său de lucru pre-
sesiune pentru cea de-a
93-a sesiune
(din 07 iulie -11 iulie 2025)

RAPORT ALTERNATIV

**prezentat de Oficiul Avocatului Poporului către Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării față de Femei (CEDAW), în baza Convenției privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei, pentru grupul său de lucru pre-sesiune pentru cea de-a 93-a sesiune
(din 07 iulie -11 iulie 2025)**

2025

CUPRINS

Abrevieri	3
Rolul Oficiului Avocatului Poporului (Instituția Ombudsmanului).....	4
Introducere	6
Cadrul normativ și de politici publice (art. 2 și 3 din Convenție).....	8
Femeile cu dizabilități	9
Femeile – deținute în instituțiile penitenciare	10
Femeile refugiate	11
Violența, excluziunea și vulnerabilitățile multiple ale minorilor	12

Abrevieri

CNAM – Compania Națională de Asigurări în Medicină

CEDAW – Convenția privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei

INDO – Instituția Națională pentru Drepturile Omului

HG – Hotărâre de Guvern

MNPT – Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

OAP – Oficiul Avocatului Poporului

OIM – Organizația Internațională a Muncii

UNFPA – Fondul Națiunilor Unite pentru Populație

Rolul Oficiului Avocatului Poporului (Instituția Ombudsmanului)

Oficiul Avocatului Poporului (Instituția Ombudsmanului) este unica Instituție Națională pentru Drepturile Omului (INDO) cu un mandat constituțional în Republica Moldova prevăzut la art. 59¹ din Constituție. De asemenea, activitatea Instituției Ombudsmanului este reglementată prin Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) în care sunt stabilite principiile, garanțiile de independență și aspectele de exercitare a mandatului. Instituția Avocatul Poporului este constituită din doi avocați ai poporului, dintre care unul este specializat în problemele de protecție a drepturilor și libertăților copilului.

Complementar, capitolul V din legea *supra* menționată reglementează Mecanismul Național de Prevenire a Torturii (MNPT) în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. MNPT este structurat într-un Consiliu pentru prevenirea torturii creat pe lângă OAP și compus din reprezentanții societății civile cu expertiză în domeniul medicinei, psihologiei, pedagogiei, al asistenței sociale sau în alte domenii relevante mandatului. Consiliului desfășoară vizite preventive și de monitorizare în locurile de privare de libertate precum: penitenciare, izolatoare de detenție provizorie, spitale de psihiatrie etc.

Totodată, Legea nr. 164/2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului prevede funcțiile și atribuțiile OAP cu descrierea componenței personalului instituției.

Din anul 2023, OAP este reacreditat cu statutul „A” de către Sub-comitetul pentru Acreditare al Alianței Globale a Instituțiilor Naționale de Protecție a Drepturilor Omului (GANHRI). Astfel, instituția respectă pe deplin Principiile de la Paris și confirmă angajamentul ferm față de independența, pluralismul și eficiența în promovare și protecția drepturilor omului. Cu toate acestea, în procesul de reacreditare Sub-comitetul pentru Acreditare a transmis un set de recomandări autorităților statului, care până în prezent (anul 2025) nu au fost realizate: **1) Inserarea aspectelor de asigurarea a pluralismului și diversității în Legea constitutivă a OAP; 2) Finanțarea adecvată a instituției, astfel încât aceasta să-și poată îndeplini activitățile de mandat și să fie la același nivel comparabil de salarizare pentru funcționarii OAP ca și funcționari din alte instituții publice.** Cu toată că OAP dispune și de un personal în număr de 72 de unități, sunt angajate 46 de persoane (28 femei și 18 bărbați), respectiv doar 63% din posturi sunt ocupate. Această situație e cauzată de restricții financiare, salarii relativ scăzute comparativ cu cele din alte autorități și insuficienței alocării bugetare pentru instituție. Este de menționat că în 2024, din bugetul total al instituției, peste 20% au constituit finanțări din partea donatorilor și partenerilor, fapt ce oricum nu este suficient. În contextul acestor limitări, INDO nu reușește întotdeauna să își îndeplinească integral mandatul. **3) Eliminarea prevederilor care limitează imunitatea Ombudsmanului și revenirea la prevederile anterioare.** Deși în Raportul periodic nr. 7¹ al statului, la punctul 59, statul menționează că, în februarie 2023, cadrul legal al OAP a fost adaptat la cele mai recente tendințe și standarde internaționale, inclusiv prin îmbunătățirea procedurilor de selecție, numire și

¹https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2FC%2FMDA%2F7&Lang=en

demitere, precum și prin extinderea competențelor instituției, Sub-comitetul de acreditare GANHRI a exprimat rezerve față de unele dintre aceste modificări.

În mod particular, eliminarea dispoziției care impunea obligativitatea acordului prealabil al Parlamentului pentru inițierea urmăririi penale împotriva Avocatului Poporului în cazul infracțiunilor flagrante, de spălare a banilor sau al infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, a fost considerată de Subcomitet drept o măsură ce poate vulnerabiliza independența instituțională. În acest context, s-a recomandat revenirea la prevederile anterioare, care ofereau un nivel mai înalt de garanții pentru protejarea funcției Ombudsmanului împotriva presiunilor externe sau a eventualelor abuzuri procedurale.

Pe lângă provocările abordate, pentru prima dată, OAP s-a confruntat cu acțiuni ce pot fi calificate cu tentative de imixtiune în activitatea INDO. În martie 2025, Avocatul Poporului a condamnat tentativele Procurorului General de a discredita OAP². Solicitarea acestuia de a modifica un raport special, care evidențiază probleme importante atât la nivel individual, cât și de natură sistemică, și care include recomandări pentru remedierea acestora, a stârnit îngrijorări serioase. Asemenea caz a avut loc și în anul 2024³, când în urma expedierii unui raport special cu un set de recomandări, șeful Inspectoratului General de Poliție a transmis ulterior o scrisoare oficială prin care contesta anumite constatări ale raportului, solicitând modificarea acestuia și eliminarea comunicatelor publice pe acest subiect, amenințând cu luarea de măsuri legale în cazul neconformării.

În scopul diminuării și prevenirii unor astfel de acțiuni, Avocatul Poporului a înaintat demersuri oficiale cu un apel de sprijin, atât către autoritățile naționale, precum Parlamentul, Guvernul, Consiliul Superior al Procurorilor etc., cât și către organizații regionale și internaționale.

² <https://ombudsman.md/avocatul-poporului-ceslav-panico-condamna-acuzatiile-si-limbajul-utilizat-de-procurorul-general-in-raport-cu-institutia-ombudsmanului/>

³ <https://ombudsman.md/reactia-avocatului-poporului-privind-imixtiunea-in-activitatea-sa-si-subminarea-garantiilor-de-independenta/>

Introducere

Oficiul Avocatului Poporului prezintă contribuția sa către Comitetul ONU pentru Eliminarea Discriminării față de Femei (CEDAW), în baza Convenției privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei, pentru grupul său de lucru pre-sesiune pentru cea de-a 93-a sesiune din 07 iulie -11 iulie 2025.

Acest raport include constatări și recomandări din rezultatul activităților de mandat desfășurate ale OAP, precum: monitorizări (vizite) în teritoriu, investigarea cererilor individuale depuse la OAP, autosesizarea în contextul problemelor cu impact social major sau a problemelor de sistem, examinarea legislației și politicilor publice din perspectiva standardelor prevăzute în CEDAW. Astfel, raportul este sistematizat în tematici specifice pe grupuri, cu referire la articolele Convenției, precum: situația femeilor cu dizabilități, femeilor aflate locurile privative de libertate, femeile refugiate, copiii expuși violenței, cu accent asupra fetelor. Cert este că Avocatul Poporului atrage atenția la cele mai stringente problematici la nivel național în contextul implementării CEDAW și înaintează recomandări structurale pentru îmbunătățirea situației în domeniu.

Așa precum s-a menționat, având în vedere capacitatea de examinare a cererilor individuale, OAP este o instituție cvasi-judiciară. Astfel, potrivit datelor statistice interne **din 2024 și până în perioada curentă 2025, din numărul total de cereri în care persoana a declarat genul, cca 37,5% sunt depuse de către femei.** În mare parte, femeile se adresează la OAP privind presupuse încălcări ce țin de accesul la justiție, dreptul la muncă, dreptul la educație, dreptul la asistență și protecție socială.

Datele **Studiului privind percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova elaborat de Oficiul Avocatului Poporului în anul 2023**⁴, reflectă că 60,4% din numărul persoanelor chestionate consideră drepturile femeilor sunt respectate în Republica Moldova. Anii 2020, 58% împărtășeau această viziune, iar în 2018 – 48,9%. Se observă o creștere constată a percepției respectării drepturilor femeilor în Moldova. Cu toate acestea, datele denotă că anume femeile chestionate în ponderi mai mici consideră că drepturile lor sunt respectate.

În contextul exercitării anumitor drepturi de către femei, 57,3% din respondenți apreciază că femeilor le este asigurat în foarte sau mare măsură dreptul la ocrotirea sănătății, 58,3 %– dreptul la muncă, 41,9% - dreptul la un proces echitabil. În general, majoritatea respondenților, 74,6% consideră că femeile au aceleași oportunități pentru realizarea profesională și personală ca și a bărbații.

Deși se observă că percepția populației devine tot mai pozitivă privind asigurarea drepturilor femeilor de la o perioadă la alta, **totuși în contextul vizitelor în teritoriu desfășurate în perioada anilor 2022 -2025 de către OAP**, se observă un set probleme cu care se confruntă sistematic femeile și fetele, precum: căsătoriile premature în rândul grupurilor de etnie romă afectând în special fetele și perpetuând cicluri de excluziune socială și educațională; salarizarea inechitabilă ale asistenților sociali (adesea femei) care reflectă o subevaluare sistemică a muncii prestate; durată excesivă a expertizei medico-legale psihologice și psihiatrice tergiversează accesul femeilor și fetelor victime ale violenței la justiție; infrastructura inaccesibilă femeilor cu dizabilități la instituțiile publice; cazuri multiple de violența domestică. Adicional, Avocatul Poporului evidențiază că accesul limitat și lipsa mecanismelor de monitorizare în partea stângă a Nistrului împiedică cunoașterea situației reale a drepturilor femeilor, în special a celor aflate în situații de vulnerabilitate, precum femeile aflate în

⁴ <https://ombudsman.md/studiu-perceptii-asupra-drepturilor-omului-in-republica-moldova-in-2023/>

detenție, femeile rome, cele instituționalizate în spitale psihiatrice sau centre pentru persoane cu dizabilități, precum și supraviețuitoarele violenței de gen sau în familie. Această lipsă de transparență este agravată de absența unui sistem integrat și coerent de colectare a datelor dezagregate la nivel național, ceea ce limitează capacitatea autorităților și a organizațiilor de a interveni eficient și de a elabora politici publice bazate pe evidențe. Aceste provocări urmează fi examinate mai detaliat în tematicile din raportul prezentat.

Cadrul normativ și de politici publice (art. 2 și 3 din Convenție)

Cadrul normativ include un set de dispoziții legislative care asigură principiul egalității femeilor și bărbaților, inclusiv sancțiuni care interzic discriminarea față de femei. Problematika esențială ține de mecanismul de implementare ale acestora la cel mai înalt nivel pentru a preveni și diminua fenomenul discriminării în diverse forme. Potrivit Studiului privind percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova din 2023⁵, menționat *supra*, dintre persoanele care s-au confruntat cu încălcări ale drepturilor sale, cel mai frecvent, la nivelul de 70 – 80% au apelat pentru a-și revendica drepturile la egalitate și nediscriminare și dreptul de a nu fi discriminate persoanele cu dizabilități.

În combaterea fenomenului, autoritățile statului au continuat să adopte măsuri legislative relevante domeniului nondiscriminării, printre cele mai recente fiind: Legea nr. 180/2024 pentru modificarea unor acte normative (accesul egal la bunuri și servicii pentru femei și bărbați), prin care a fost fortificată Legea nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați; Legea nr. 440/2023 pentru ratificarea Convenției OIM nr. 190 privind violența și hărțuirea în lumea muncii, care a intrat în vigoare la 19 martie 2025.⁶ Adițional, ratificarea unor prevederi ale Cartei Sociale Europene (revizuite) prin Legea nr. 185/2024 a consolidat protecția drepturilor sociale, inclusiv dreptul la muncă. Cu toate acestea, Ombudsmanul semnalează că articolul 4 a fost ratificat parțial, fiind inclus doar paragraful 2, în timp ce paragraful 1, privind dreptul la un salariu suficient pentru un trai decent atât lucrătorilor cât și familiilor acestora, a fost omis, în ciuda recomandărilor din 2023. În acest sens, Avocatul Poporului recomandă ratificarea integrală al art. 4 din Cartei Sociale Europene (revizuite).

Tot în contextul asigurării dreptului la muncă, analiza datelor statistice privind ocuparea și șomajul în rândul femeilor cu responsabilități familiale arată o creștere semnificativă a participării acestora pe piața muncii. Această evoluție poate fi atribuită măsurilor adoptate pentru dezvoltarea și sprijinirea serviciilor de îngrijire a copiilor, flexibilizarea condițiilor de acordare a concediului pentru îngrijirea copilului, precum și modificărilor aduse Codului muncii. Acestea includ introducerea unor forme flexibile de muncă, precum telemunca, programul flexibil, timpul de muncă parțial și săptămâna de lucru comprimată, care permit angajaților să își adapteze programul de lucru în funcție de nevoile familiale.

Cu toate acestea, persistă discrepanțe semnificative între domeniile dominate de femei (educație, sănătate, asistență socială, jurnalism, arte) și cele dominate de bărbați (agricultură, construcții, știință, tehnologie, inginerie, matematică).

Violența față de femei. Analiza datelor privind infracțiunile comise în context familial⁷ în anul 2024, relevă un dezechilibru alarmant în ceea ce privește distribuția victimelor, cu un impact covârșitor asupra femeilor. Din totalul de 1575 de persoane afectate de infracțiuni calificate ca: violență în familie, omorul intenționat, viol, acțiuni cu caracter sexual neconsimțite, neexecutarea măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, peste 75% (1195 persoane) sunt femei.

⁵ <https://ombudsman.md/studiu-perceptii-asupra-drepturilor-omului-in-republica-moldova-in-2023/>

⁶ Ratificarea Convenției confirmă că autoritățile recunosc existența violenței și hărțurii bazate pe gen, ce afectează disproportional femeile și fetele. Totodată, recunosc importanța unei abordări sensibile la gen, care combate cauzele profunde, stereotipurile și inegalitățile de gen din relațiile de muncă.

⁷ https://anpcv.gov.md/sites/default/files/2025-04/scvd_nota_12_luni_2024_8.pdf

Alături de ele, au fost identificate și 217 victime copii și 163 de bărbați. Aceste cifre evidențiază în mod clar că femeile continuă să fie principalele victime ale violenței în familie, fiind expuse în mod disproporționat formelor grave de abuz fizic, psihologic sau sexual.

Tot în contextul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor, Avocatul Poporului apreciază că Guvernul Republicii Moldova a avizat, la data de 14 mai 2025, proiectul de lege nr. 70 din 06.03.2025⁸. Inițiativa are ca scop consolidarea protecției victimelor violenței domestice și a violenței de gen, în concordanță cu angajamentele internaționale ale Republicii Moldova, inclusiv prevederile Convenției de la Istanbul.

Principalele inițiative includ: recunoașterea violenței digitale ca formă distinctă de abuz; prelungirea ordinului de restricție până la 20 de zile și a măsurilor de protecție până la 6 luni; incriminarea căsătoriei forțate și a persecuției (*stalking*), inclusiv prin mijloace electronice; înăsprirea pedepselor pentru hărțuirea sexuală (până la 4 ani închisoare); extinderea formelor de violență care pot atrage aplicarea măsurilor de protecție; reglementarea clară a executării ordonanțelor de protecție în Codul de executare.

Femeile cu dizabilități

Femeile în instituțiile psihiatrice. În cadrul Raportului special privind decesul violent la Spitalul de psihiatrie Bălți la 10 septembrie 2022⁹, OAP a constatat că o problemă gravă rămâne lipsa acomodării rezonabile pentru pacienții internați sub regim de constrângere riguroasă, unde aceștia sunt plasați împreună cu pacienți voluntari, afectând siguranța și tratamentul. De asemenea, lipsa criteriilor oficiale privind aplicarea conțenției duce la decizii arbitrare, expunând în special femeile internate riscului unor măsuri disproporționate, în lipsa garanțiilor sensibile la gen. Cu toate acestea Avocatul Poporului a menționat progresele în domeniu: aprobarea procedurilor privind gestionarea pacienților violenți, instruirea personalului și instalarea camerelor de supraveghere, deși acestea nu acoperă toate zonele sensibile, iar butoanele de alarmă funcționează doar într-un singur spital.

Ocrotirea sănătății a femeilor cu dizabilități. Raportul privind realizarea practică a drepturilor sexual-reproductive de către femeile și fetele din Centrele de plasament temporar al persoanelor cu dizabilități (adulte) și Spitalele de psihiatrie din Republica Moldova din 2020¹⁰ a evidențiat că, în centrele de plasament și spitalele de psihiatrie, dizabilitatea este tratată exclusiv prin prisma modelului medical, iar femeile sunt lipsite de acces la informații adaptate, servicii de contracepție și medici instruiți, fiind adesea supuse abuzurilor și tratamentului degradant.

Dezinstituționalizarea. Recomandările Comitetului CEDAW (2020) și cazul I.C. c. Republica Moldova¹¹ (CEDO, 2025) au confirmat deficiențele sistemice în protejarea femeilor cu dizabilități, inclusiv expunerea la muncă forțată, abuz sexual și lipsa de suport în procesul de dezinstituționalizare. În cazul I.C. c. Republica Moldova, Curtea a constatat încălcarea art. 3,8,4 și 14

⁸ <https://justice.gov.md/ro/content/guvernul-sprijina-consolidarea-cadrului-legal-pentru-protectia-victimelor-violentei-familie>

⁹ <https://ombudsman.md/post-document/deces-violent-la-spitalul-de-psihiatrie-balti-2/>

¹⁰ https://idom.md/wp-content/uploads/2021/02/raport-reprorights-wwd-md_dis-2.pdf

¹¹ [https://hudoc.echr.coe.int/?fbclid=IwY2xjawKIM_tleHRuA2FibQIxMABicmlkETFMRnJKUDVlQ044OEduTFf3AR512wPYf3vaZfhWFX6S_o9sAJqxHapZyeXGwq1cqW93N4NvMzTQ6GiUCra2Mw_aem_SY2sccZeDfQz9t4J_hOBN_g#{%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-241986%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/?fbclid=IwY2xjawKIM_tleHRuA2FibQIxMABicmlkETFMRnJKUDVlQ044OEduTFf3AR512wPYf3vaZfhWFX6S_o9sAJqxHapZyeXGwq1cqW93N4NvMzTQ6GiUCra2Mw_aem_SY2sccZeDfQz9t4J_hOBN_g#{%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-241986%22]})

din CEDO. Așa cum au subliniat și organismele internaționale, dezinstituționalizarea necesită o transformare sistemică, care să depășească închiderea instituțiilor și să prevadă servicii individualizate de sprijin, servicii incluzive și mecanisme eficiente de monitorizare. În lipsa unui astfel de cadru, rezultatul poate fi o nouă formă de instituționalizare, camuflată prin schimbări superficiale, care păstrează – sau chiar agravează – riscul de abuz și exploatare.

De asemenea, OAP a documentat cazuri recente de muncă forțată, tratamente degradante și intimidare a femeilor cu dizabilități, inclusiv la Centrul de Plasament Bădiceni, unde a fost sesizată Procuratura Generală. Violarea drepturilor beneficiarilor centrelor de plasament în perioada raportată este confirmată și prin rapoartele anterioare ale OAP din 2023 și prin investigațiile jurnalistice recente.

La fel, problemele sunt agravate de inaplicabilitatea prevederilor Codului Civil referitoare la măsurile de ocrotire judiciară și ocrotitorul autorizat, în lipsa unui cadru de reglementare operațional.

În concluzie, lipsa de măsuri reale și sistемice de protecție, combinată cu prejudecățile și neglijența instituțională, transformă femeile cu dizabilități în cele mai expuse victime ale abuzurilor fizice, sexuale și ale exploatării în Republica Moldova.

În aceeași ordine de idei, în scopul monitorizării drepturilor persoanelor cu dizabilități, Avocatul Poporului a venit cu inițiativa de a crea un mecanism independent de monitorizare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Inițiativa a fost lansată în parteneriat cu Oficiul ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) în Republica Moldova și cu organizațiile reprezentative ale persoanelor cu dizabilități. Propunerea este în deplină concordanță cu recomandările Comitetului ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CRPD), care solicită statelor părți desemnarea unui mecanism independent de monitorizare, în conformitate cu Principiile de la Paris (art.33, alin. 2 din Convenție). Totodată, Comitetul accentuează importanța alocării unei finanțări adecvate pentru funcționarea eficientă a acestui mecanism și implicarea activă a organizațiilor persoanelor cu dizabilități în procesul de monitorizare. Ca urmare, OAP recomandă autorităților statului să întreprindă măsuri pentru consolidarea capacităților financiare și funcționale ale OAP în vederea asigurării funcționalității acestui mecanism independent de monitorizare.

Femeile – deținute în instituțiile penitenciare

Statistici. La 15 februarie 2025, în penitenciarele din Republica Moldova erau 5.862 de persoane private de libertate, dintre care 305 femei (5,2%). Comparativ cu anul 2020 (5,8%), se constată o ușoară scădere a proporției femeilor aflate în detenție.

Detențiunea pe viață. Începând cu 7 septembrie 2024, femeile din Republica Moldova pot fi condamnate la detențiune pe viață pentru infracțiuni excepțional de grave. Modificarea a fost introdusă prin Legea nr. 136/2024, care elimină excepția legală anterioară ce interzicea aplicarea acestei pedepse femeilor și minorilor, aliniind astfel Codul Penal la principiul egalității în fața legii. Totuși, ajustarea legislației penale privind detențiunea pe viață pentru femei ar fi trebuit consultat într-un format mai larg și participativ. Aplicarea acestei pedepse riscă să contravină scopului umanist al sancțiunii penale și poate reprezenta un regres față de angajamentele statului privind detenția umană, politicile nonpunitive și protecția femeilor. Pentru a oferi claritate celor expuse de

mai sus, exemplificăm impactul detenției femeii în penitenciarele din Republica Moldova la ziua de astăzi, cum ar fi: asistență medicală inadecvată, infrastructură neadaptată dizabilităților, acces redus la contactul cu familia, aplicarea excesivă a forței fizice și condiții de trai care favorizează probleme de sănătate, inclusiv infertilitatea.

Condițiile de detenție. Comitetul CEDAW a subliniat, în Observațiile finale din 2020¹², necesitatea îmbunătățirii condițiilor de detenție pentru femei, în special privind accesul la produse de igienă și sănătate. Deși noile propuneri legislative¹³ aduc îmbunătățiri în alimentație, normele privind igiena personală rămân inadecvate. Punctul 15¹⁴ prevede doar produse de bază, în cantități insuficiente. Spre exemplu, norma de absorbante intime este de doar 10 pe lună, un nivel sub minimul necesar pentru menținerea demnității. În plus, nu se ține cont de nevoile specifice ale femeilor, cum ar fi cele însărcinate sau în perioada postnatală, iar lipsa produselor esențiale precum dezinfectanți sau șervețele umede agravează situația. Astfel, proiectul ignoră realitățile fiziologice și nevoile specifice ale femeilor private de libertate, contrar recomandărilor internaționale.

Femeile refugiate

În scopul asigurării respectării obligațiilor autorităților privind protecția drepturilor persoanelor strămutate din Ucraina, Avocatul Poporului a instituit, în martie 2022, un Consiliu Consultativ¹⁵ cu obiectivul de a furniza expertiză, consultanță și asistență, sprijinind eforturile OAP. Rapoartele Consiliului¹⁶ și ale OAP au evidențiat riscuri sporite de violență bazată pe gen și cazuri de abuz în centrele de plasament temporar pentru persoanele refugiate din Ucraina, cauzate de lipsa supravegherii adecvate și a personalului instruit. De asemenea, accesul inegal la servicii, segregarea etnică și atitudinile discriminatorii din partea unor angajați afectează protecția și integrarea femeilor refugiate.

Potrivit datelor Agenției ONU pentru Refugiați (Moldova)¹⁷, la sfârșitul anului 2024, femeile reprezentau 57,7% dintre beneficiarii cazați în centrele pentru persoane strămutate. În perioada 2022–2024, ele au constituit constant 60–62% din totalul refugiaților, cele mai vulnerabile fiind mamele singure, femeile însărcinate, vârstnicele și cele cu dizabilități. Aceste femei suportă presiuni multiple, gestionând simultan responsabilități de îngrijire și dificultăți economice.

Conform Raportului tematic elaborat de OAP privind evaluarea accesibilității serviciilor esențiale de sănătate pentru persoanele refugiate în Republica Moldova¹⁸, femeile refugiate au beneficiat

¹² <https://www.ohchr.org/en/documents/concluding-observations/committee-elimination-discrimination-against-women-concluding-2>

¹³ Proiect de Hotărâre nr. HG228/2024 din 26.03.2024 privind aprobarea normelor minime de hrană, de substituire a produselor alimentare și asigurare cu obiecte de igienă de primă necesitate a persoanelor aflate în instituțiile penitenciare.

¹⁴ *Ibidem*, Anexa nr. 2 la HG nr. 228/2024 Normele de asigurare a deținuților cu obiecte de igienă de primă necesitate.

¹⁵ <https://ombudsman.md/despre-noi/consiliul-consultativ-pe-refugiatii/>

¹⁶ <https://ombudsman.md/rapoarte/drepturile-persoanelor-straine/>

¹⁷ Refugee Accommodation Centre Demographics <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiNTBIODc2MTgtMWI4Ni00Y2NmLWJkMjgtMGM0Nzk5NmJkOTIzIiwidCI6ImU1YzM3OTgxLTY2NjQtNDEzNC04YTJkLTY1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOiJh9>

¹⁸ <https://ombudsman.md/post-document/raportul-avocatului-poporului-privind-evaluarea-accesibilitatii-serviciilor-esentiale-de-sanata-2/>

parțial de servicii medicale, în special în domeniul sănătății sexuale și reproductive, datorită unui parteneriat între CNAM și UNFPA. Totuși, accesul efectiv la sănătate este adesea limitat de statutul juridic incert, obstacole birocratice și lipsa informațiilor clare, afectând în mod special femeile cu dizabilități sau afecțiuni cronice.

În ceea ce privește integrarea profesională, un chestionar realizat în cadrul unui raport tematic¹⁹ arată că 44,8% dintre femeile refugiate consideră salariile mici un obstacol major în angajare, iar 15% nu pot lucra din cauza responsabilităților de îngrijire. Doar 24% dintre respondente au raportat acces la muncă în regim flexibil.

Avocatul Poporului atrage atenția că femeile refugiate se confruntă cu un triplu dezavantaj intersectorial, influențat de gen, statutul migrațional și, în anumite cazuri etnia. În ciuda acestui context vulnerabil, politicile de integrare profesională din Republica Moldova nu sunt suficient adaptate dimensiunii de gen și nu răspund complexității nevoilor acestui grup, contrar obligațiilor asumate de stat în baza Convenției CEDAW.

În acest sens, Avocatul Poporului recomandă autorităților să se alinieze tuturor intervențiilor privind violența bazată pe gen la politicile naționale existente, inclusiv Programul național de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței domestice pentru 2023- 2027²⁰, și promovarea incluziunii refugiaților în aceste mecanisme; susținerea inițiativelor comunitare de informare și sensibilizare privind riscurile violenței și exploatarea sexuală, cu accent pe grupurile vulnerabile; integrarea treptată a refugiaților în sistemele naționale de protecție socială și pe piața muncii, prin colaborare interinstituțională și extinderea accesului la servicii și drepturi.

Aceste intervenții sunt necesare pentru a asigura transpunerea integrală și coerentă a obligațiilor internaționale ale Republicii Moldova asumate prin Convenția CEDAW, în special articolele 10–14.

Violența, excluziunea și vulnerabilitățile multiple ale minorilor

Potrivit Raportului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2024²¹, nivelul violenței și excluziunii în rândul copiilor rămâne alarmant. Sondajul Violence against children survey (VACS)²² din 2019 a relevat că aproximativ 37% dintre copii au fost supuși unei forme de violență până la vârsta de 18 ani, iar 14,4% dintre fete și 5,3% dintre băieți au fost victime ale violenței sexuale. În majoritatea cazurilor, copiii nu au raportat abuzurile, de teama represaliilor sau din lipsă de sprijin.

În anul 2024, 399 de copii (majoritatea fete) au fost victime ale infracțiunilor cu caracter sexual, iar în aproape jumătate din cazuri, agresorii proveneau din mediul apropiat – tatăl, concubinul mamei sau alte persoane din cercul de încredere. Fenomenele de abuz și exploatare sexuală online sunt,

¹⁹ <https://ombudsman.md/post-document/raport-privind-monitorizarea-respectarii-drepturilor-persoanelor-refugiate-in-contextul-conflictului-armat-din-ucraina-pentru-perioada-ianuarie-iunie-2024-2/>

²⁰ https://social.gov.md/wp-content/uploads/2023/03/Programul-VFF-si-VF_-15.03.2023_final.pdf

²¹ <https://ombudsman.md/raportul-anual-al-avocatului-poporului-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2024/>

²² <https://www.togetherforgirls.org/en/resources/moldova-vacs-report-2020>

de asemenea, în creștere, inclusiv cazuri în care copiii au fost constrânși să trimită imagini intime în schimbul unor bunuri sau sub amenințare.

În paralel, se înregistrează progrese în reducerea numărului de copii instituționalizați, în linie cu Programul Național pentru Protecția Copilului 2022–2026. Totuși, rămân provocări în asigurarea îngrijirii alternative de tip familial, în special pentru copiii cu dizabilități.

Un alt grup vulnerabil vizat în raport este cel al copiilor romi, care se confruntă cu excluziune educațională severă, cauzată de sărăcie, lipsa infrastructurii școlare și discriminare. În localități rurale rata de frecvență a școlii sau grădiniței este extrem de scăzută. Fetele romi, în special, sunt afectate de discriminare intersectorială pe criterii de gen și etnie, fiind expuse riscului de căsătorii timpurii, abandon școlar, sarcini precoce și violență domestică.

Aceste realități evidențiază nevoia urgentă de politici publice integrate și sensibile la vulnerabilitățile multiple ale copiilor din grupurile marginalizate. Astfel, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a venit cu mai multe recomandări, precum Ministerul Educației și Cercetării să consolideze formarea inițială și continuă a cadrelor didactice în prevenirea și combaterea violenței împotriva copiilor, inclusiv a fenomenului de *bullying*; să dezvolte capacitățile acestora în recunoașterea și intervenția în cazuri de abuz sexual; precum și să revizuiască curricula școlară pentru a integra educația sexuală comprehensivă și să asigure pregătirea necesară pentru implementarea ei eficientă.